

mogelijkheden en toepasbaarheid van curatieve hulpkrachten in de schooltandverzorging, te kunnen beginnen.

Project Abcoude

Reeds eind 1971 hebben een aantal tandartsen zich tot het bureau van de Centrale Raad voor Sociale Tandheelkunde gewend, met een plan tot een sociaal- en preventief-tandheelkundige verzorging in de gemeente Abcoude. Dit plan verschilde wezenlijk van de tot nu toe gebruikelijke tandheelkundige verzorging, welke bijna uitsluitend gericht is op de curatieve verzorging.

Men wilde in de opzet voor de gehele populatie van de gemeente Abcoude duidelijk het accent leggen op preventief-tandheelkundig en preventief-motiverende maatregelen en daarbij aan de jeugd prioriteit verlenen.

Aangezien vorengenoemde maatregelen niet in het verstrekkingenpakket voor ziekenfondsverzekerden voorkomen, werd besloten een en ander in een stichting onder te brengen, waardoor er mogelijkheden zouden ontstaan voor het aanvragen van een subsidie.

Ontwikkelingen inzake de gezondheidsvoorlichting en -opvoeding met betrekking tot de mond en het gebit

Op dit gebied bestaan velerlei activiteiten. De meeste hiervan dragen het karakter van „prikacties”; hoewel deze geenszins zonder waarde zijn, gaat toch duidelijk de voorkeur uit naar activiteiten met een meer permanent karakter. Voorwaarde hiertoe is echter, dat men o.a. moet kunnen beschikken over zowel deskundigheid als voldoende financiële middelen.

In bepaalde gevallen wordt aan deze eisen voldaan. Als voorbeelden worden genoemd projecten in de provincies Friesland en Overijssel waar door een nauwe samenwerking tussen de

diensten voor schooltandverzorging en de kruisorganisaties plannen zijn opgesteld voor een gezamenlijke aanpak van de gezondheidsvoorlichting en -opvoeding.

Onderzoek naar bepaalde facetten van communicatiepatronen in Nederland

Door het Voorlichtingsbureau voor de Voeding is het initiatief genomen om te komen tot een centraal meldingspunt inzake plannen tot gedragswetenschappelijk onderzoek de gezondheidszorg betreffende.

De bedoeling hiervan is dat allerlei instanties, die op dit terrein onderzoek hebben verricht of gaan verrichten, in een vroeg stadium van elkanders plannen kunnen kennis nemen. Hierdoor ontstaat de mogelijkheid om bepaalde onderzoeken te combineren of een nieuw onderzoek in het reeds voorgenomen onderzoek in te bouwen. Dit zou een aanzienlijke kostenbesparing kunnen zijn.

- De aandacht zal worden gericht op de volgende onderwerpen:
1. de weg(en), waarlangs de voorlichting over voeding en zorg voor tanden en kiezen de Nederlandse bevolking bereikt;
  2. de rol, die men speelt bij het eventueel doorgeven van de verkregen informatie;
  3. de mate, waarin men bijdraagt c.q. afbreuk doet aan de informatie die men ontvangt en doorgeeft;
  4. de kennis, die men bezit over de betreffende onderwerpen;
  5. de attitude, die men ten aanzien van de betreffende onderwerpen heeft.

Laatstgenoemde drie onderwerpen zullen, samen met relevante socio-economische kenmerken analysemogelijkheden moeten openen tot een adequate indeling naar categorieën van de respondenten.

BINNENLAND

VOORLICHTINGSBUREAU VOOR DE VOEDING

Drs. K. Claij benoemd tot Directeur

Met ingang van 1 maart 1973 is Drs. K. Claij benoemd tot Directeur van het Voorlichtingsbureau voor de Voeding, als opvolger van Ir. Dr. J. A. Maas.

Drs. Claij genoot een veterinaire opleiding aan de rijksuniversiteit te Utrecht en studeerde in 1952 af. Na een twaalfjarige dierenartspraktijk, is de nieuwe directeur onder meer werkzaam geweest in het vakonderwijs Melk- en Zuiveldetailhandel.

F. DUYVENSZ †

Op 8 mei j.l. is op 92-jarige leeftijd na een langdurige bedlegerigheid als gevolg van een ongeval, hem enige jaren geleden op straat overkomen, collega F. Duyvensz te Amsterdam overleden. Met hem is de bijna-laatste en oudste vertegenwoordiger van de tandheelkunde uit het begin van deze eeuw heengegaan. Gedurende 65 werkzame jaren heeft hij een belangrijk aandeel gehad in de ontwikkeling van ons beroep en daarbij een vooraanstaande plaats

ingenomen. Het kenmerk daarvan was dat hij zich bij zijn therapeutische werkzaamheid in een drukke praktijk kon laten leiden door een veelzijdige kennis op aanverwante terreinen, waardoor aan zijn behandelingen een specifiek karakter werd verleend.

Bij zijn beroepskeuze speelden het toeval en zijn connectie met de destijds bekende lector John E. Grevers een bijzondere rol. Toen hij op zijn 16e jaar al in het bezit kwam van het eindexamen H.B.S., werd hij nog niet geschikt geacht om een universitaire studie aan te vangen en dus werd gezocht naar een passende oplossing. Toen kwam het toeval te hulp: Een door een val gebroken snijtand bracht hem in handen van Grevers, waarbij de behandeling zijn speciale belangstelling gaande maakte. Een nauwe relatie met de apotheker-tandarts J. Stark versterkte zijn tandheelkundige interesse, maar legde tevens de basis voor een chemisch-farmaceutische oriëntatie.

Hoewel er voor het theoretisch tandheelkundig examen toentertijd nog een opleiding bestond, waren de hoogleraren van de medische propedeuse aan de hoofdstedelijke universiteit alleszins bereid, de jonge Duyvensz tot hun colleges en practica toe te laten. De natuurwetenschappelijke basis, die hij op deze wijze verkreeg, strekte zich ver uit buiten hetgeen omstreeks de eeuwwisseling voor het examen vereist werd. Op al deze kennis zou hij in latere jaren voortbouwen, met name bij zijn biochemisch onderzoek met betrekking tot de parodontose.

Zo bracht het bezit van het tandmeesterdiploma – dat hem in

1902 werd uitgereikt – hem tot de overtuiging, dat dit voor hem niet de afsluiting kon zijn van de genoten opleiding aan het Tandheelkundig Instituut te Utrecht. Een studieverblijf in het buitenland gedurende vier jaren zou zich daarbij aansluiten. Zo verkreeg hij op introductie van Grevers een co-assistentenschap bij de beroemde W. D. Miller, hoogleraar in de conserverende tandheelkunde te Berlijn en schepper van de theorie omtrent de chemisch-bacteriële oorzaak van cariës. Daarna verhuisde hij naar Dresden, om bij N. S. Jenkins, de uitvinder van de porseleinen inlay ook op dat terrein de nodige kennis op te doen.

Aan het Royal Dental Hospital te Londen vond hij onderricht in de tandheelkundige histologie en pathologie bij de hoogleraar A. Hopewell Smith. Zijn studie-omzwervingen deden hem verdere kennis opdoen in Parijs bij de oprichter van de Ecole Odontologique, de latere initiator van de stichting van de F.D.I.: Charles Godon. In Brussel was het de Vrije Universiteit, die hem een tijd boeide.

Aldus veelzijdig toegerust, keerde hij in 1906 terug naar zijn vaderstad, waar hij aan de Keizersgracht al spoedig een geziene praktijk wist op te bouwen, die geleidelijk ook werd gefrequentieerd door patiënten van over de landsgrenzen.

Maar ook buiten de praktijk heeft Duyvensz blijk gegeven van zijn capaciteiten. In woord en geschrift heeft hij zijn visie op verschillende terreinen der tandheelkunde uitgedragen. Een groot aantal publikaties in het Tijdschrift voor Tandheelkunde, over een lange reeks van jaren, getuigt daarvan. Zijn eerste artikel „Jenkins' plastisch zuiver goudsoldeer” verscheen in 1906, zijn laatste: „Porfyrie en de betrekking tot het gebit” in 1963. Daartussen liggen vele bijdragen, merendeels betrekking hebbend op de speekselfysiologie en – in latere jaren – vooral op de parodontopathieën. Zijn onderwerpen hielden vaak een verrassend element in, gevolg van zijn kennis op aanliggende gebieden en zijn relaties buiten de tandheelkunde. En degene die thans niet zonder enig recht opmerkt, dat de methoden en resultaten van zijn wetenschappelijke arbeid door de tegenwoordige inzichten zijn achterhaald, moge bedenken, dat dit niets afdoet aan zijn grote verdiensten, omdat hij het was, die de tandheelkunde in Nederland vanuit de eigen gelederen de zo hoognodige impulsen verschafte tot het verrichten van wetenschappelijk speurwerk. Voor deze pioniersarbeid verdient hij blijvende waardering. Dat hij die trouwens al vroeg in medische kring genoot, blijkt wel uit zijn benoeming – in 1915 – tot het lidmaatschap van het Genootschap ter Bevordering van Natuur-, Genees- en Heelkunde.

Ook in het buitenland stelde men prijs op kennisneming van zijn inzichten, waarbij de tijdens zijn studie verworven talenkennis hem goed te stade kwam. Zo werd hij door de Royal Society of Medicine te Londen uitgenodigd voor een verhandeling over zijn speekselonderzoek.

Ter ondersteuning van zijn onderzoekingen had hij in zijn huis een prima uitgerust chemisch laboratorium tot zijn beschikking, waarin hij een groot deel van zijn – wat nu heet – vrije tijd heeft besteed. Volgens eigen zeggen heeft hij jarenlang aldus 16 uur per etmaal werkende doorgebracht, zonder overigens daar in zijn uiterlijk en voorkomen de sporen van te tonen.

Op het organisatorische vlak heeft Duyvensz eveneens zijn sporen verdiend. Nadat hij lid was geworden van het Nederlands Tandheelkundig Genootschap, werd hij opgenomen in het „Gezelschap tandheelkundigen”, dat de uitgave van het Tijdschrift voor

Tandheelkunde voor zijn rekening had genomen, zowel ten aanzien van de inhoud als van tekorten op de exploitatie. Wat het eerste betreft, heeft hij – gelijk gezegd – ruimschoots aan zijn deel in die verplichting voldaan.

Voorts heeft hij niet alleen aandeel genomen in de organisatie van congressen, maar daarbij tevens voor de leiding van de natuurwetenschappelijke sectie gezorgd en een bijdrage tot het programma geleverd. Dit geldt ook voor de Nederlandse Vereniging voor Parodontologie – voorheen de Nederlandsche A.R.P.A. – waarvan hij in 1935 mede-oprichter is geweest en tevens de eerste voorzitter. Voor het daarbij getoonde beleid werd het erelidmaatschap zijn deel.

In vroegere jaren hadden zijn bemoeiingen zich gericht op de stichting van de Nederlandsche Maatschappij tot Bevordering der Tandheelkunde (1914) en van de Amsterdamsche Tandartsen Vereniging, van welke wederwaardigheden hij in het Tijdschrift op humoristische wijze verslag heeft gedaan.

Behalve de eerder vermelde zijn hem nog andere onderscheidingen toegekend. De Maatschappij benoemde hem tot erelid, evenals het Nederlandsch Tandheelkundig Genootschap, waarvan hij jarenlang bestuursfuncties heeft bekleed.

De hoogste onderscheiding, die hem ten deel is gevallen, is wel geweest de toekenning van de Dr. Th. Dentz-medaille in 1957, voor al hetgeen hij ten gunste van de tandheelkunde in ons land wetenschappelijk tot stand heeft gebracht. Voor die onderscheiding is hij steeds zeer gevoelig gebleven.

Zijn veelzijdige belangstelling heeft hem ook op gebieden gebracht, die geheel buiten de tandheelkunde liggen. Zijn kunsthistorische ambitie bracht hem in het milieu van het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap. Ook met de daad heeft hij hieraan uiting gegeven door het geleidelijk bijeenbrengen van een uitgebreide en veelzijdige verzameling antieke kunst. Deze was ondergebracht in een historisch landhuis aan de Vecht: „Bijldorp” te Loenen, dat ook officieel als museum te boek heeft gestaan. De omstandigheden hebben ertoe geleid, dat het museum moest worden ontruimd; ook het huis is in andere handen overgegaan.

De ernstige invaliditeit, als nasleep van een hem overkomen ongeval, is oorzaak geworden, dat Duyvensz zijn laatste levensjaren in een ziekenhuis heeft moeten doorbrengen. De dood heeft aan zijn tragische toestand, die zozeer in tegenspraak was met zijn levenslustige natuur, ten slotte een door hem verlangd einde gemaakt. Allen, die deze joviale en beminnelijke man hebben gekend, zullen hem in genegenheid gedenken.

Zij nog vermeld, dat collega Duyvensz zijn omvangrijke boekerij aan de Utrechtse Universiteitsbibliotheek heeft vermaakt en dat deze een waardige plaats zal gaan innemen in de bibliotheek van het Tandheelkundig Instituut aldaar.

OPENBARE LES DR. T. PILOT

Op 15 mei 1973 heeft Dr. T. Pilot het ambt van gewoon lector in de Parodontologie aan de rijksuniversiteit te Groningen officieel aanvaard met het uitspreken van een rede getiteld: „Parodontologie is preventie.”

BEROEPSJUBILEA

J. Th. L. Rozendaal 50 jaar tandarts

Op 18 mei jl. was het 50 jaar geleden, dat aan collega J. Th. L. Rozendaal (Gorssel) het tandartsdiploma werd uitgereikt.

Mej. J. G. Schuiringa 60 jaar tandarts

Op 27 juni jl. herdacht Mej. J. G. Schuiringa (Utrecht) het feit dat zij 60 jaar geleden tot tandarts werd bevorderd.

De Redactie biedt beide jubilarissen haar welgemeende gelukwensen aan.

PROMOTIES

G. J. Schade

Op donderdag 14 juni 1973 promoveerde collega G. J. Schade (Amsterdam) tot doctor in de geneeskunde aan de Universiteit van Amsterdam, op een proefschrift getiteld: „De embryonale schedelontwikkeling bij opwekking van een gespleten verhemelte”.

Promotor was Prof. Dr. J. van Limborgh, terwijl Dr. A. van den Hooff als co-referent optrad.

J. J. W. Theunissen

Op vrijdag 15 juni 1973 promoveerde collega J. J. W. Theunissen (Nijmegen) tot doctor in de geneeskunde aan de Katholieke Universiteit te Nijmegen, op een proefschrift getiteld: „Het fibreuze periosteum”.

Promotors waren Prof. Dr. H. S. Duterloo en Prof. Dr. F. P. G. M. van der Linden.

P. J. A. M. Terlingen

Op vrijdag 15 juni 1973 promoveerde collega P. J. A. M. Terlingen (Nijmegen) tot doctor in de geneeskunde aan de Katholieke Universiteit te Nijmegen, op een proefschrift getiteld: „Een materieel en een mathematisch model ter bestudering van het krachtenpatroon bij orthodontische extra-orale traktie”.

Promotors waren Prof. Dr. F. P. G. M. van der Linden en Prof. Dr. Ir. J. D. Janssen, hoofd van de vakgroep Technische Mechanica van de afdeling Werktuigbouwkunde van de Technische Hogeschool te Eindhoven.

NEDERLANDSE VERENIGING VAN MONDHYGIËNISTEN

Aankondiging Internationaal Symposium

Het Bestuur van de – in 1967 opgerichte – Nederlandse Vereniging van Mondhygiënisten heeft de vererende uitnodiging ontvangen het jaarlijks te houden *Internationaal Symposium* in 1973 in Nederland te organiseren.

Verwacht wordt, dat ongeveer 300 personen uit binnen- en buitenland aan dit symposium zullen deelnemen.

Aangezien de geldmiddelen van de vereniging voor het organiseren van een dergelijke manifestatie nauwelijks toereikend zullen zijn, nodigt het Bestuur allen, die sympathiseren met het doel van de vereniging: „*de bevordering van de ontwikkeling der mondhygiëne en de beoefening van het beroep mondhygiënist*”, uit zich aan te melden als donateur. De minimumbijdrage is gesteld op f 25,— per jaar. Donaties kunnen worden gericht aan de penningmeester, Mevrouw A. T. J. Hellendoorn, Waldeck Pymontkade 3 te Utrecht (postgiro nr. 2816548).

ERRATUM AFLEVERING 5 – MEI 1973

De onderste regel van de linker kolom op pagina 191 (mei 1973 – aflevering 5), uit het artikel van collega F. E. R. de Maar: „A. Grader, een Amsterdamse kunsttandenmaker” is abusievelijk weggefallen.

De ontbrekende zin luidt: „Schilderijen, waarop protheses staan afgebeeld, zijn uiterst zeldzaam.”

Gaarne biedt de Redactie de auteur haar verontschuldiging aan voor deze verminking van zijn bijdrage.